

BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA
Sektionen för Management

VT 2011

Samhällsvetarprogrammet för lärande, utveckling och kommunikation

Affekter för hållbarhet

-en sambandsstudie om värderingar, föreställningar
och normers påverkan på miljömässigt agerande

UPPSATS I PSYKOLOGI INOM VETENSKAPLIGA METODER II

Författare: Emma Olsson och Helena Rosenqvist
Handledare: Erik Lindström
Bihandledare: Jennifer Petersson

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka vilka samband det finns mellan värderingar, föreställningar och normer kring miljön till agerande för ekologisk hållbarhet i det vardagliga livet. Vår hypotes var att det finns samband mellan affekter kring miljöns framtid och agerande till hållbar utveckling. För att söka svar på syftet och bekräfta hypotesen har enkäter med frågor gällande individens värderingar, föreställningar och normer om miljön samt frågor om miljömässigt agerande skickats ut via e-post till 119 deltagare i åldern 23-65 år. Svarsfrekvensen var på 59 procent. Resultatet visade att det fanns ett flertal starka samband mellan miljömässiga värderingar, föreställningar och normer till individens agerande och hypotesen om att det fanns samband mellan affekter och agerande för hållbar utveckling verifierades. Högst och flest korrelationskoefficienter fanns mellan normer och agerande vilket kan bero på samhällets inflytande och de förväntningar som individer skapar för sig själva som leder till en plikt känsla och ett engagemang för miljön.

Nyckelord: affekter, emotioner, ekologi, föreställningar, hållbar utveckling, miljömässigt agerande, normer, värderingar

Abstract

The purpose of this study was to examine the correlations between values, beliefs and norms about the environment and actions related to environmental sustainability in everyday life. Our hypothesis was that there is a correlation between the emotions surrounding the future of the environment and action for sustainable development. We have used questionnaires concerning values, beliefs and norms regarding to the environment and issues of environmental actions sent out via e-mail to 119 participants between the ages 23-65 years. The response rate was 59 percent. Our result showed that there were a number of strong correlations between environmental values, beliefs and norms to the individual's actions. The hypothesis that there was a connection between affects and actions to sustainable development remains. We found the highest correlation coefficients between norms and behavior. That may be due to the influence of society and the individual's different expectations that leads to a sense of duty and commitment to the environment.

Keywords: affects, beliefs, emotions, ecology, environmental behavior, norms, sustainable development, values

Affekter för hållbarhet

Intresset för denna studie uppstod genom en diskussion oss emellan gällande *varför* vissa människor tar ansvar för miljön via till exempel sopsortering, medan andra inte bryr sig om miljön. I diskussioner med bekanta menade vissa att det inte är någon mening att ta ansvar för miljön då alla ändå gör det. ”Du kan inte förändra världen ensam”, är en bekant mening som stötts på i diskussioner angående ekologi och hållbarhet.

I ett hållbart samhälle värnar människan om ekosystemet på ett sätt som gör det möjligt för naturen att återhämta sig. Där finns det tillräckligt med plats för djur och växter att leva utan att påverkas av människans aktivitet. Hållbara alternativ är bland annat att köpa mat från bönder som odlar ekologiskt och lokalt, att nya fabriker skapas där de gamla står tomma och att företag lägger om sin strategi genom reducering av långa transporter. I det hållbara samhället måste människans behov tillgodoses globalt. Samtidigt måste vi ta vara på jordens resurser och effektivisera så de grundläggande behoven tillgodoses i alla delar av världen. En utmaning för människan är att utveckla hållbara levnadssätt som kan användas överallt och som visar sig vara effektiva i korta och långa perspektiv (Robért, 2002).

På senare tid har emotioner kopplats samman med miljöförstöring då känslor som oro för miljön (Dunlap, Van Liere, Mertig & Emmet, 2000; Stern, 2000) och människans beteende påverkar miljön på olika sätt. Ekocentrismens synsätt menar att natur och miljö, är en helhet där allt hänger samman (Stenmark, 2000). Jorden har ett egenvärde i sig och människan har en skyldighet att bevara det som finns. Tar människan hänsyn till detta så skapas en win-win situation, det vill säga vad vi gör för naturen gynnar oss (Robért, 2002).

Olika psykologiska faktorer som värderingar, föreställningar och normer om miljön kan på olika sätt bidra till individens miljömässiga ageranden, problemet är på vilka sätt dessa psykologiska faktorer påverkar individens beteende till ekologisk hållbarhet.

”Vi kan inte längre se jorden som död materia eller som en egendom vi kan använda och forma som vi vill. Jorden ska istället ses som en levande organism som kan skadas och som kan vara frisk eller sjuk” (Leopold, 1949 citerad från Stenmark, 2000 s.104).

Teoretisk introduktion

Hållbar utveckling

Människan står inför ett vägskäl i historien, där mänskligheten är den avgörande pusselbiten för jordens välmående. Västvärldens strävan efter välfärd, det vill säga bättre levnadsstandard, bättre skydd och hushållning, leder till sinande resurser och negativa effekter på ekosystemet. För att kunna bevara naturen är det nödvändigt att ta hänsyn till dagens problem lokalt, nationellt och globalt och förbereda världen för de utmaningar som kommer i nästa århundrade (Agenda 21, 2002). Ekocentrismens synsätt menar att natur och miljö, är en helhet där allt hänger samman. Alla arter som ingår i ekosystemet har ett egenvärde och det ekologiska systemet måste vara hållbart för att kunna reproducera biologisk mångfald. Balansen i miljön bör därför upprätthållas och människan har moraliska förpliktelser mot naturen. Ekocentrikern menar även att naturliga objekt som saknar liv också kan ha ett egenvärde (Stenmark, 2000).

Hållbar utveckling är en grundläggande strategi i FN:s Agenda 21, som utvecklades under Riodeklarationen 1992. Den fullständiga versionen blev klar under världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002 (Agenda 21, 2002). Strategin uppkom för att arbeta mot fattigdom, miljöförstöring och ohälsa (Pellmer & Wramner, 2005) och att jobba mot en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att riskera framtida generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Hållbar utveckling består av tre dimensioner; ekologisk hållbarhet, social hållbarhet samt ekonomisk hållbarhet och ett helhetstänk av dimensionerna är nödvändigt för att uppnå hållbar utveckling (<http://www.bth.se>).

Viktiga åtgärder för att kunna uppnå en hållbar utveckling ligger i individens händer genom att ändra beteenden som missgynnar miljön. Exempel på detta är ändrade produktions- och konsumtionsvanor, framför allt i industriländerna. Den överdrivna konsumtionen i västvärlden leder till höga föroreningar och tär på jordens resurser och den livsstil människan har skapat är ohållbar för framtiden (Agenda 21, 2002). Människan behöver agera hållbart, det vill säga inte belasta naturens resurser mer än att de kan återhämta sig, inte köpa mer än vad ekonomin tillåter samt vara medvetna om att ingen individ tar skada i samband med produktionen av de varor som köps, eller att dessa varor skadar oss själva. Tar människan hänsyn till detta, påverkas utbudet och möjligheterna för morgondagens generationer i en positiv, hållbar riktning. Att vara medveten innebär att visa omsorg om konsekvenserna för miljön, ekonomin och sociala förhållanden, lokalt och globalt (Konsumentverket, 2010).

I Sverige står fyra utmaningar i fokus för en hållbar utveckling; att bygga samhället hållbart, att stimulera en god hälsa på lika villkor, att möta den demografiska utmaningen samt att främja till en hållbar tillväxt (Regeringskansliet, 2006). I vidare mening innebär det att ”människor inte ska leva på ett sätt som förstör för våra barns eller framtida generationers möjlighet till att leva ett gott liv” (Regeringskansliet 2005, Regeringens skrivelse, s.7) och att politiska beslut ska utformas på ett sätt som tar hänsyn till ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser i ett längre perspektiv (Regeringskansliet, 2005).

Ekologi är ”vetenskapen om de levande varelsernas relationer till sin omvärld” (Nationalencyklopedin, 2011). *Hållbar utveckling* är att jobba mot en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att riskera framtida generationers möjligheter att tillgodose sina behov (<http://www.bth.se>). En *ekologisk hållbar utveckling* är vidare att skydda miljön, det vill säga att föroreningar och utsläpp inte ska skada människan eller naturen på ett sådant vis att jorden inte kan bryta ner eller återhämta sig naturligt. Människan ska vara effektiv i användningen av energi och naturresurser. Ekosystemets produktionsförmåga måste säkras och försörjningen behöver vara långsiktigt hållbar och utnyttjas av förnybara resurser. Det vill säga att användningen av jordens resurser inte ska överskrida en gräns som gör att naturen inte kan återskapa nya resurser. De resurser som används ska också i första hand kunna återvinnas och återanvändas i ett kretslopp som pågår kontinuerligt (Regeringskansliet, 1997). Ekologiska aspekter för att nå hållbarhet är att *spara* på resurser, konsumera sådant som kan *förnyas*, och som är *nedbrytbara*, *planera produktionen* av produkter bättre, ta *hänsyn till naturen*, jobba på att framställa varor med *kvalitet* för att slippa kvantitet, vara mer *effektiva* samt *återanvända* så mycket som möjligt. Förändringar i människans livsstil måste göras och människan behöver hitta rationella alternativ. Men livsstilsförändringen måste också sammanfogas med ett accepterande av de sociala normer som finns i samhället. Livsstilsförändringen behöver komma ifrån oron människor känner för varandra, kommande generationer, naturen och för resten av världen (Robért, 2002). Det finns en oro för miljön och en syn på att människans handlingar bidrar med negativa effekter på biosfären. Denna oro har på senare tid ökat och har inom forskningen fått namnet *New Ecological Paradigm* (Stern, Dietz, Abel, Guagnano & Kalof, 1999).

Beteende

Vissa mänskliga beteenden, som exempelvis avverkning av skog, påverkar miljön direkt. Indirekta beteenden kan påverkas av den internationella eller nationella utvecklingen, som

råvarupriser på världsmarknaden samt skatter som till följd av detta påverkar vad människor köper.

Genom den mänskliga historien har miljön påverkats kraftigt genom människans strävan efter bekvämlighet, rörlighet, njutning, makt, status och säkerhet. Genom olika tekniker har människan nått sina önskningar och detta fortgår. Nyligen har miljöpåverkan börjat spela in som en viktig övervägande del i människans beslutsfattande. Denna utveckling har givit miljövänligt beteende en ny mening. Det har givit människan chansen att ändra sitt normala beteende för att bidra till en bättre miljö (Stern, 2000).

I forskning inom psykologin är det primära målet att kunna beskriva, förstå, förutse vad som influerar människans beteende. För att ta reda varför människor agerar, tänker, och känner som de gör, forskas det om beteende på biologisk, psykologisk och psykosociala nivåer. Den psykologiska nivån fokuserar på mentala processer och psykologiska motiv som influerar till agerande och psykosocial nivå undersöker fysiska och sociala faktorer som skapar människans beteende och tankar (Passer & Smith, 2010). Teorin om planerat beteende, TPB (theory of planned behavior) visar att direkta influenser till beteende kommer från tre underliggande variabler; attityder till handling, sociala normer och upplevd beteendekontroll. Attityder till handling är en blandning av föreställningar (upplevda resultat av handling) och en utvärdering av handlingens resultat, sociala normer är en blandning av normativa föreställningar (upplevd godkännande eller underkännande av andra) och motivation att fortsätta beteendet. Upplevd beteendekontroll är en blandning av kontrollerade föreställningar, (utvärderingen av närvaro eller frånvaro) deras lönsamma eller hämmande faktorer och deras inflytelserikhet. Sammanfattningsvis har studier visat att attityder och upplevd beteendekontroll tenderar att bidra avsevärt till avsiktligt beteende, medan sociala normer har en mindre inverkan (Bennett, Walker, Milne & Bozionelos, 2003).

Affekter

Enligt Fiedler och Forgas från Frijda, Manstead och Bem (2002) saknas generella normer för hur ord som *affekter*, känslor, *stämningslägen* och *emotioner* ska definieras. Frijda, Manstead och Bem (2002) hävdar dock att *affekt* är en sammansatt benämning på stämningslägen och emotioner. *Stämningslägen* är lågintensiva och relativt långvariga känslotillstånd som till exempel att ”må bra eller må dåligt” medan emotioner är mer intensiva och kortvariga som ”ilska och rädsla”. Upplevelsen av positiva eller negativa affekter följer oss i vardagen. Stämningslägen har ett betydande inflytande både på vad och

hur individen tänker. Under vissa förhållanden kan en affekt vara grunden till ett beteende (Fridja, Manstead & Bem, 2002).

Emotioner är en följd av vilka föreställningar individen har om världen (Frijda, Manstead, & Bem, 2002). Flertalet forskare menar att emotioner är en samling av olika komponenter som subjektivt betänkande, fysisk respons och kognitiv bedömning (Fox, 2008). Emotioner påverkar individens föreställningar och kan vara en brygga till individens handlande (Frijda, Manstead, & Bem, 2002). *Föreställningar* handlar om vad individen tänker, tycker och tror om ett fenomen, exempelvis föreställningar om ekologisk världsbild samt negativa konsekvenser för värdefulla föremål (miljön). En individs föreställningar utvecklas och påverkas av omgivningen (Hwang, Lundberg, Rönnerberg & Smedler, 2007). *Värderingar* kan definieras som relativt stabila, övergripande mål som guidar människors uppfattningar, attityder och beteende i vardagen. Schwartz Value Theory är en känd teori som visat signifikans för att förutse beteende genom värderingar i ett flertal tillämpade forskningar, bland annat inom politiskt ställningstagande, rättvisa på arbetet och vid konsumtion av miljövänliga produkter. En förståelse för värderingars betydelse för beteendeforskning är viktigt. (Bardi, Calogero & Mullen, 2008). Värderingar kommer från individens känslor och kan vara både medvetna och omedvetna. En värdering av en företeelse kan vara positiv eller negativ och de finns på det individuella planet i människans förförståelse (Hwang et al., 2007). En emotion uppstår när individen värderar vad upplevelsen av en situation betyder för denne (Fox, 2008). Inom miljömässigt beteende kan för- och nackdelar med ett agerande samt övertygelser om hur det enskilda agerandet kan påverka miljön, vara personliga värderingar (Stern, 2000). Personliga *normer* handlar om de förväntningar individen skapat för sig själv. Dessa kan ge upphov till en plikt-känsla och ett engagemang om huruvida människan känner behov att bete sig miljömässigt. Om en personlig norm inte följs kan det leda till dåligt samvete hos individen (Hwang et al., 2007; Stern et al., 1999; Stern, 2000). Sociala normer förstås och bestäms omedvetet eller medvetet av en grupp. I denna studie menas sociala normer de regler och förväntningar som samhället ställer på individens beteende (Hwang et al., 2007).

VBN Teorin gällande miljövänligt agerande

Enligt VBN-teorin (Value-Belief-Norm) beror det miljömässiga beteendet på biosfäriska, osjälviska och själviska *värderingar* som leder vidare till olika *föreställningar*. Även personliga *normer* spelar en stor roll för huruvida människan känner behov att bete sig miljömässigt. Personliga *normer* till att agera miljövänligt aktiveras av individens

föreställningar om att miljön hotas och individen agerar för att minska hotet. Sådana normer bildar en generell förebyggande plan som influerar till alla sorters miljövänligt beteende. Dessutom kan andra principer och socialpsykologiska faktorer som uppfattade personliga för- och nackdelar med agerandet samt övertygelser om effekten i det enskilda agerandet påverka beteendet (Stern, 2000).

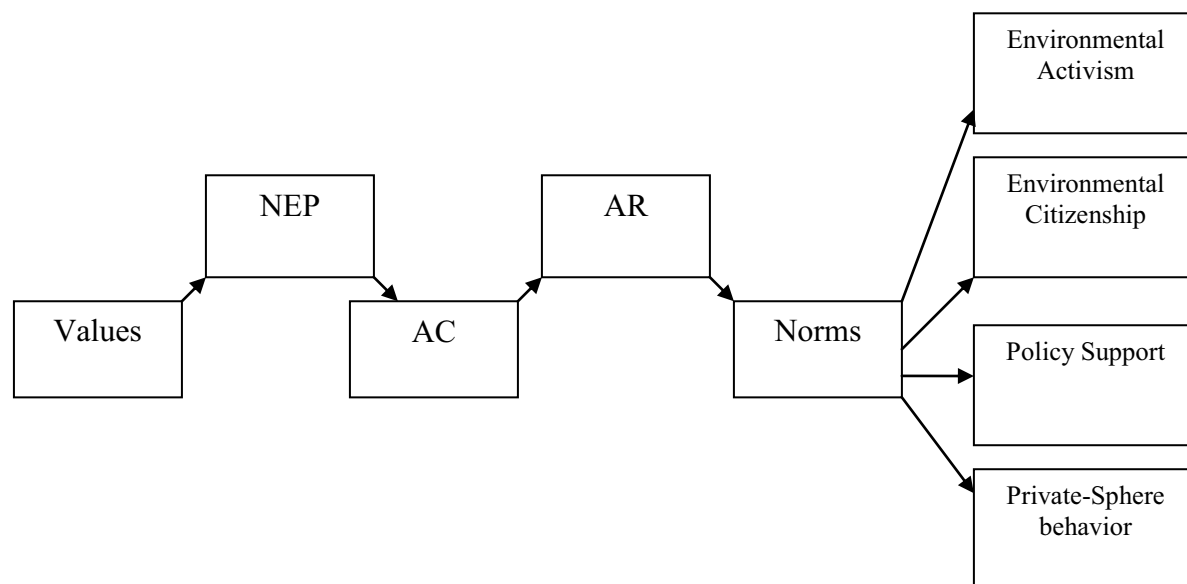
Data från en nationell undersökning i USA visar att VBN-teorin är det bästa tillgängliga stödet för miljörelsen. Teorin testades tillsammans med andra teorier gällande beteende för miljömedvetenhet. Datasamlingen till undersökningen gjordes genom datorassisterade telefonintervjuer till 420 deltagare. Svarefrekvensen var på 87,7 procent. Analysen visade att teorin ger de bästa socialpsykologiska delarna för stöd gällande miljövänliga handlingar. Trots detta poängterar Stern et al. (1999) att även andra socialpsykologiska teorier kan ge betydelsefulla insikter för människans miljömässiga beteende och att VBN teorin innehåller delar från andra befintliga teorier som bland andra Dunlaps, NEP (New Ecological Paradigm).

Stern et al. (1999) ger en inblick i att forskningen har kommit förbi den punkt där det talas om förhållanden mellan miljömässiga attityder och miljövänligt beteende i allmänna termer. Kunskap om miljövärden kommer att användas bättre om framtida forskning är tydlig om vilka typer av miljömässiga beteenden som undersöks samt vilka socialpsykologiska företrädare som lyfts fram som förklarande byggstenar.

Vidare delas miljövänligt agerande inom VBN-teorin upp i olika grupper. En av grupperna är Movement support som handlar om att individen stödjer miljön till en viss del och är villiga att ändra vissa vardagliga handlingar samt betala en viss del för miljöns välbefinnande. Movement support inkluderas av tre viktiga delar som kan vara kärnan för att miljövänligt beteende ska lyckas; Aktivt medborgarskap - politik, delta i stödjande organisationer och öka sin kunskap. Accepterande av lagar och regler som är nödvändiga till att nå mål. En annan viktig del involverar förändringar i hushållen som reduktion av energianvändning, ändrade konsumtionsvanor och korrekt avfallshantering (Stern et al., 1999).

VBN teorin visar att det finns vissa orsakssamband mellan värderingar, föreställningar och normer som bidrar till ett miljömässigt beteende. Variabler i orsakskedjan (se Figur 1) är *Värderingar*, *NEP*, *AC-Föreställningar* (Awareness of consequences), *AR-Föreställningar* (Ascription of responsibility) och *Normer* (personal norms for proenvironmental action). Kedjan rör sig från relativt stabila element av personlighet och föreställningar, till mer fokuserade föreställningar om miljömässiga relationer, hoten människan skapar till de värderade objekten och deras skyldighet till att agera. Till sist aktiveras en känsla av moralisk skyldighet som ger anlag till att agera i stöd för miljön. Varje variabel i kedjan påverkar den

nästkommande men kan också påverka variabler åt andra hållet. Personliga normer påverkar direkt alla tre stödtyper för miljövänligt beteende och de andra variablerna har indirekta effekter genom normerna. Kedjan kan leda till någon av nedanstående beteendegrupper (se figur 1). Private sphere behavior innefattar konsumtionsvanor, källsortering och livsstilsförändringar för miljön (Stern, 2000), vilket vår studie lägger fokus på.

Figur 1. Återskapad modell, orsakssamband gällande i VBN-teorin (Stern et al, 1999).

Emotioner påverkar miljömässiga attityder

Nyligen har en del forskare börjat utforska känslomässiga inflytanden som oro för miljön och mänskligt beteende, inkluderat med sympati för andra människor, naturen och vilda djur. Forskare tar upp värderingar som grundläggande bestämningsfaktorer för miljömässigt beteende (Stern, 2000). Oron för miljön har ökat och en syn på att människans handlingar bidrar med negativa effekter på biosfären har skapats, även kallat New Ecological Paradigm (NEP) (Stern et al., 1999). *NEP* scale står för "New Ecological Paradigm scale" och är ett instrument för att mäta människors attityder till miljön. För att mäta detta får deltagare skatta sin tro på människans negativa inverkan på miljön, i vilken utsträckning de tror att jordens resurser är begränsade samt i vilken utsträckning de anser att människan har rätt att styra över jorden (Dunlap et al., 2000; Stern et al., 1999).

Searles (2010) menar att negativa miljömässiga förändringar som nedbrytning av ozonskiktet, innebär en risk för individen och därför är det viktigt att förstå vilka känslor som påverkar oss att tänka miljömässigt. Vidare undersöker hon om emotioner påverkar oss till miljövänliga attityder och beteende, och hur det används i miljömässiga Public Service

Announcements (PSAs). I undersökningen framkommer att emotioner influerar deltagarna till miljömässiga attityder och det finns emotionella kopplingar till miljön.

Enligt Searles (2010) är emotioner associerade till miljömässiga förändringar men det är osäkert hur tydligt emotionerna påverkar miljömässiga attityder och beteende. Hon menar att det är relativt tyst i litteraturen om hur emotioner används till att främja miljövänligt beteende. Hennes studie fokuserar på emotioner som *entusiasm* och *ångest* i undersökningen gällande känslomässig påverkan för miljövänliga attityder genom PSAs. 222 deltagare från ett universitet i Washington rekryterades via tillfrågning och flygblad. Experimentets avsikt var att kunna se skillnader mellan två behandlingsgrupper och en kontrollgrupp. Deltagarna delades slumpmässigt in i 2 experimentgrupper och en kontrollgrupp där de i experimentgrupperna fick läsa en av två emotionella PSA-scripts (entusiasm och ångest) och direkt därefter svara på 12 frågor angående miljömässiga attityder. Kontrollgruppen fick inte läsa något script. Frågorna skapades genom NEP. Svaren på NEP scale var betydligt mer positiva gällande miljövänliga attityder från experimentgruppen med *entusiasm* som emotionell PSA medan experimentgruppen med *ångest* som PSA var attityderna mer negativa i jämförelse med kontrollgruppen, däremot visade värdena ingen signifikans. Studien visar ett stöd för att emotioner påverkar miljövänliga attityder och beteende och att *entusiasm* påverkar individen på ett positivt sätt till att skydda miljön, medan *ångest* kan bidra till negativa attityder som gör att individen vänder sig negativt till att skydda miljön. Hon menar ändå att det är viktigt att använda emotioner, framför allt ångest, på rätt sätt i reklam och publika sammanhang för att individen ska få positiva attityder, för att känna att de vill värna om miljön. En negativ känsla kan leda till ett bakvänt ineffektivt beteende som kan ha ogynnsamma konsekvenser för miljön (Searles, 2010).

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka vilka samband det finns mellan värderingar, föreställningar och normer kring miljö till agerande för ekologisk hållbarhet i det vardagliga livet.

Om människan inte tänker på miljön i olika val i livet kan det ha negativa konsekvenser för djuren, människorna och naturen. Enligt Stern (2000) är värderingar, normer och föreställningar några faktorer som påverkar människans val att agera och forskning inom miljövänligt beteende är viktigt för att kunna bidra till en hållbar utveckling och för att samhället ska kunna anpassas efter dessa faktorer. Kunskap om hur människan tänker, beter

sig och agerar för en hållbar utveckling kan bidra till en bättre värld, lokalt, nationellt och globalt.

Om värderingar, normer och föreställningar påverkar människans beteende så påverkar det människans agerande till ekologisk hållbar utveckling. Vår hypotes är att det finns ett samband mellan affekter kring miljöns framtid och agerande till hållbar utveckling. Tanken med denna studie är att kunna urskilja värderingar, normer och föreställningar om miljön som kan ligga till grund för ett visst beteende till att agera för en ekologisk hållbar utveckling, som i vidare mening är en utveckling där vi inte skadar ekosystemet på ett sätt som gör att det är omöjligt för naturen att återhämta sig.

Metod

Deltagare

För att begränsa oss till en population har vi valt att rikta in oss på deltagare som har ett hushåll och som helt eller delvis ansvarar för detta hushåll. Urvalsgruppen har varit både män och kvinnor i åldersgruppen 25-60 år som bor i Götaland, Sverige. I relation till syftet och en medvetenhet om att ett visst bortfall kunde ske bestämdes sedan urvalsgruppen på 100st deltagare. Enkäten skickades ut till 119st deltagare i hopp om att få in 100st svar.

Procedur

Eftersom vi ville undersöka vilka samband det finns mellan värderingar, föreställningar och normer kring miljö och till agerande för ekologisk hållbarhet i det vardagliga livet har enkäten utformats efter detta. Först har några övergripande frågor skapats (se bilaga 1) för att inleda deltagaren. En grundläggande fråga angående deltagarnas definition på ekologi ställdes för att öka tillförlitligheten. I skapandet av enkätfrågorna utgick vi från fyra variabler: *värderingar*, *föreställningar* och *normer* angående miljön samt frågor om individens *agerande* i olika situationer som kan tänkas påverka miljön på ett positivt eller negativt sätt. Inspiration till enkätfrågorna har hämtats utifrån Stern et als. (1999) VBN-teori samt ifrån Dunlap et als. (2000) NEP. Cohen, Manion och Morrison (2007) menar att utformningen av enkätens struktur beror på vilken mängd insamlad data forskaren är ute efter. Svartalternativen har därför skapats på ett sätt som ska understödja sammanställningen av enkäterna (se Bilaga 1) till statistiska resultat som har varit ett komplement i tolkningen. Enkäten har testats på utvalda personer i vår närhet för att undersöka tydligheten och har sedan justerats då brister upptäckts. Frågorna har tydliggjorts för att undvika missförstånd,

ordningsföljden av frågorna har övervägts och överflödiga frågor har sorterats bort. Cohen, Manion och Morrison (2007) menar att denna utformningsprocess är viktig för att få en så bra kvalitet om möjligt på insamlad data.

Enkäten har administrerats genom webbtjänsten websurvey.texttalk.se, via deltagarnas e-postadresser. Deltagarnas e-postadresser har inhämtats via olika organisationer i Götaland, Sverige. Enkäten har varit tillgänglig för deltagarnas svar i två veckor. Påminnelse om enkäten skickades ut till deltagare som inte hade svarat på enkäten efter 1 vecka. 59 procent av deltagarna svarade på enkäten. Bortfallet var därmed 41 procent vilket kan tänkas bero på att e-post adresserna till deltagarna var hämtade från e-post listor och många ville, kunde eller hann inte svara. De etiska ställningstagandena i denna undersökning följer de anvisningar som Codex (2011) rekommenderar. Därför har deltagarna blivit informerade om att deras deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta (se Bilaga 2). Deltagarna har också meddelats att enkätsvaren och att deras identitet kommer att behandlas konfidentiellt samt att sammanställningen av samtliga enkäter kommer att användas till vår kandidatuppsats i psykologi, som handlar om ekologisk hållbarhet.

Vid sammanställningen av enkäterna gick vi först igenom de inledande frågorna i enkäten (se Bilaga 1) för att kunna urskilja populationen. Tre personer valdes sedan bort från sammanställningen då de inte uppfyllde vårt krav på urval om att de själva ansvarade helt/delvis i sitt hushåll eller upplevdes för unga. Ytterligare en persons svar valdes bort då vi kunde begränsa vår population på detta sätt till deltagare bosatta i Götaland, Sverige. Deltagarna är därmed mellan 23-65 år med en medelålder på 48 år. Det totala datamaterialet baseras på 66 deltagare varav 21st män och 45st kvinnor.

Syftet med bearbetningen var att se samband mellan värderingar föreställningar, normer till agerande och därför använde vi oss av ett statistiskt hjälpmedel (SPSS, version 19) för att kunna strukturera upp data och hitta korrelationer.

Vi gjorde tre test i SPSS genom Spearmans icke-parametriska test för att urskilja korrelationskoefficienter. Test 1; Föreställningar och Agerande (se Tabell 1), test 2; Värderingar och Agerande (se Tabell 2) samt test 3; Normer och Agerande (se Tabell 3). Enligt Borg och Westerlund (2007) ses korrelationer över .30 som medelstarka och värden över .50 som starka samband. Utifrån testen plockades korrelationskoefficienter över .30 ut för att befinna oss på en bra signifikansnivå. Sedan utformades tre nya korrelationstabeller för de relevanta sambanden för att på ett överskådligt sätt kunna se vilka faktorer (värderingar, föreställningar, normer och agerande) som samvarierar.

Material.

Enkätfrågorna har för inmatning i SPSS döpts om på följande vis: Frågor gällande föreställningar; F1, F2 etc., frågor gällande värderingar; V1, V2 etc., frågor gällande normer; N1, N2 etc. och slutligen frågor gällande agerande; A1, A2 etc. Variabler som samvarierar (korrelationer) behöver inte betyda att det finns ett orsakssamband. Korrelationsstudier, icke-experiment görs när variablerna har mätts via en enkät och inte kunnat manipulera någon av variablerna (Borg & Westerlund, 2007).

Resultat

En inledande fråga i enkätundersökningen (se Bilaga 1) handlar om vad ekologiskt innebär för deltagaren. Svaren skiljer sig något åt, men i huvudsak liknade definitionen på ekologiskt den definition som denna studie använder för ekologisk hållbarhet. Några exempel på svar är; ”Miljövänligt, närproducerat, naturligt framställt”, ”Nära naturen, d.v.s.: närodlat, inga kemikalier, så lite transporter som möjligt, ta till vara på så mycket som går”, ”Att spara på naturresurserna och ta ansvar på hur vi använder oss av dem: naturliga opåverkade råvaror (d.v.s. inga kemiska bekämpningsmedel, konstgödsel eller genmodifierade organismer används). Produkter med låg miljöpåverkan.”

I resultatet har samband på värden som överstiger .30 valts ut för att kunna generalisera på en bra nivå. Det lägsta sambandet .31 har signifikansnivå på $p \leq 0.05$. Övriga värden har en signifikansnivå på $p \leq 0.01$. Korrelationskoefficienter över .30 (samband mellan Föreställningar, Normer, Värderingar till Agerande) varierar upp till det högsta värdet .75.

Tabell 1. Korrelationsvärden över Föreställningar (F) och Agerande (A)

	F4 - Miljöförstöring är en konsekvens av människan	F5 - Miljön kommer att bli ett problem i framtiden
A2 – Matens ursprung	.35**	.35**
A6 – Sortering	.36**	.36**
A9 – Förpackning	.36**	.36**
A10 – Rengöringsmedel	.48**	.48**
A11 - Ändrat vanor	.31*	.31*

** Korrelationen är signifikant på 0,01 nivå

* Korrelationen är signifikant på 0,05 nivå

Den högsta korrelationskoefficienten i föreställningar och agerande är .48 och gäller två samband (se Tabell 1). Dels mellan frågorna ” Om miljöförstöring är en konsekvens av människan” och ”Hur ofta individen köper miljövänliga rengöringsmedel” samt ”Om individen anser att miljöförstöringen kommer att bli ett problem i framtiden” och ” Hur ofta individen köper miljövänliga rengöringsmedel”. Den lägsta korrelationskoefficienten .31 gäller också två samband. Dels mellan frågorna ” Om miljöförstöring är en konsekvens av människan” och ”Om individen har ändrat vanor gällande konsumtion efter att fått ny kunskap om varan” samt ”Om individen anser att miljöförstöringen kommer att bli ett problem i framtiden” och ”Om individen har ändrat vanor gällande konsumtion efter att fått ny kunskap om varan”.

Tabell 2. Korrelationsvärden över Värderingar (V) och Agerande (A)

	V1 – Skyldighet att skydda naturen	V2 – Rädsla att resurser tar slut	V3 – Rädsla för jordens framtid	V4 – Bevara via konsumtion	V5 – Bidra till djurens förhållanden
A2 – Matens ursprung	.38**	-	.17	.44**	.37**
A3 – Ekologiskt	-	.18	.13	.42**	.44**
A4 – Närodlat	-	.23	.16	.41**	.32**
A5 – Kläders ursprung	-	-	-	-	.35**
A8 – Positiva handlingar	-	.38**	.32**	.37**	-
A9 – Förpackningen	-	.40**	-	.38**	.40**
A10 – Rengöringsmedel	-	.47**	.44**	.42**	-
A11 – Ändrat vanor	-.39**	-	.15	-.43**	.36**

** Korrelationen är signifikant på 0,01 nivå

Den högsta korrelationskoefficienten mellan värderingar och agerande ligger på .47 (se Tabell 2) och visar ett starkt samband mellan frågorna ”Om individen känner en rädsla för att världens resurser ska ta slut” och ”Om individen medvetet köper miljövänliga

rengöringsprodukter. Den lägsta signifikanta korrelationen .32 och avser frågorna ”Om individen känner en rädsla för jordens framtid” och ”Hur ofta individen utför medvetna dagliga handlingar som har en positiv inverkan på miljön.

Det finns svaga korrelationskoefficienter gällande ”rädslan för att jordens resurser ska ta slut” samt ”jordens framtid” till ett agerande att köpa ekologiskt och närodlat.

Tabell 3. Korrelationsvärden över Normer (N) och Agerande (A)

	N2 – Konsumera för att gynna andra	N3 – Konsumera för att gynna djuren	N4 – Villig att skära ner på levnadsstandard	N5 – Påverkas av andra vid konsumtion
A2– Matens ursprung	.60**	.60**	.57**	-
A3 – Ekologiskt	.75**	.65**	.43**	-
A4 – Närodlat	.43**	.48**	.42**	.33**
A5 – Kläders ursprung	.43**	.43**	.38**	-
A6 – Sortering	-	.34**	.35**	-
A8 - Medvetna handlingar	.43**	.41**	.48**	-
A9 – Förpackningen	.45**	.40**	.36**	-
A10 – Rengöringsmedel	.50**	.52**	.38**	-
A11 – Ändrat vanor	-.53**	-.45**	.47**	-

** Korrelationen är signifikant på 0,01 nivå

Den högsta korrelationskoefficienten har ett värde på .75 (se Tabell 3). Sambandet gäller frågorna ”Om individen konsumerar ekologisk/kravmärkt för att gynna andra individer” och ”Hur ofta individen köper ekologiska matvaror”. Korrelationen var även hög (.65) gällande ”I vilken utsträckning individen konsumerar ekologiskt/kravmärkt för att gynna djuren” och ”Hur ofta individen köper ekologiska matvaror”. Den lägsta korrelationen som ger ett starkt samband är .33 och gäller frågorna ”Påverkas du av andra människor i din omgivning i de val du gör som konsument” och ”Hur ofta individen konsumerar närodlat”.

Slutsats.

De högsta värdena samt flest samband finns i tabellen över normer och agerande. De lägsta signifikanta värdena samt där få samband kan urskiljas är i tabellen över föreställningar och agerande.

Diskussion

Resultatdiskussion

Syftet med studien var att undersöka vilka samband det fanns mellan värderingar, föreställningar och normer kring miljö och till agerande för ekologisk hållbarhet i det vardagliga livet. I resultatet finns vissa samband mellan affekter kring miljöns framtid och agerande till hållbar utveckling vilket betyder att hypotesen om sambandet mellan affekter kring miljöns framtid och agerande till hållbar utveckling kvarstår. Det finns ett flertal starka samband mellan individens miljömässiga föreställningar, värderingar och normer till miljövänligt agerande. Resultatet visar att oro för miljöförstöring och en tro om att människan är en bidragande orsak, har ett samband med konsumtion av miljövänliga rengöringsprodukter. Människans föreställningar om att jorden har en begränsad framtid och att resurser kan ta slut leder således till ett miljövänligt agerande (Frijda, Manstead, & Bem, 2002). Föreställningar individen har angående att miljöförstöringen är en konsekvens av människan, samt att miljöförstöring kommer bli ett problem i framtiden, samvarierar med att individen tar reda på matens ursprung vid konsumtion, källsorterar och kan tänkas ändra på vissa beteendevanor. Dessa föreställningar kan ha uppkommit genom samhällets uttalade regler då omgivningen har en stor inverkan (Hwang et al., 2007). I resultatet finns även samband mellan att sätta ett högt värde på miljön och att medvetet konsumera ekologiskt och närodlat. Ett flertal samband finns även mellan huruvida deltagarna värderar djurens levnadsförhållanden och hur de agerar för ekologisk hållbarhet. I likhet med ekocentrismens synsätt känner deltagarna en stark förpliktelse för miljön (Stenmark, 2000). Men det behöver inte enbart bero på plikt känsla utan det kan även bero på själviska värderingar hos individen. Det kan till exempel vara ett sätt att dämpa dåligt samvete som annars kan uppkomma (Stern et al., 1999).

Rädsla för att jordens resurser ska ta slut eller rädsla för jordens framtid, kan bidra till att individen gör medvetna positiva handlingar för miljön eller medvetet köper miljövänliga rengöringsmedel. Stern et al. (1999) och Robért (2002) menar att oro kan bidra till miljövänliga handlingar medan Searles (2010) finner att ångest och oro kan göra det motsatta.

Det finns dock både starka och svaga korrelationer som handlar om att oron över miljön leder till ett miljömässigt agerande. Det tyder på att båda synsätten är betydelsefulla i denna studie. På grund av sambandet mellan emotioner kring miljön och agerande så bör hänsyn tas till att rädsla kan frambringa både positivt och negativt miljömässigt agerande. Det är en viktig aspekt om människan ska agera hållbart och vilja bevara jorden.

Resultatet visar vidare att individen är villig att skära ner på sin levnadsstandard genom att handla ekologiskt, närodlat och miljövänligt eller medvetet göra positiva handlingar för miljön. Detta kan relateras till Stern et al. (1999) gruppindelning i VBN teorin, *movement support* som menar att det är viktigt att förändringar i hushållen sker som ändrade konsumtionsvanor och avfallshantering. Även Agenda 21 (2002) tar upp att individen behöver ändra på ohållbara beteenden via konsumtion för att bidra till hållbar utveckling.

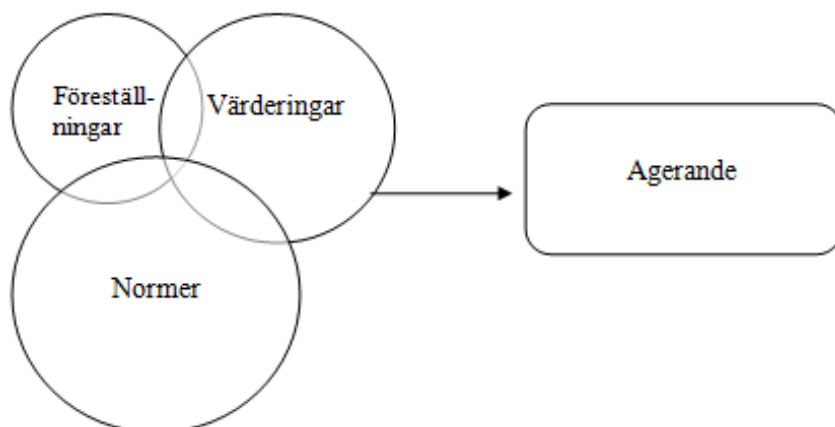
I samhället finns normer kring miljövänligt beteende som individen förväntas följa (Hwang et al., 2007), enligt Bennett et al. (2003) har dock studier visat att sociala normer har en mindre inverkan på beteendet. I resultatet finns det flest starka samband mellan normer och agerande. Det kan dels bero på att individen påverkas av samhällets normer men även personliga normer som handlar om de förväntningar individen skapat för sig själv som ger en pliktkänsla och engagemang för miljön (Hwang et al., 2007).

Det går att konstatera att människan förstör miljön och det kan bero på att människan inte värderar miljön högt eller inte är medveten om miljöfarorna. Då människan inte känner något engagemang för miljön följs inte heller samhällets normer och regler kring detta. För att individen ska agera hållbart så behövs nyttan med agerandet vara givet. Känner individen att den minskar hotet mot miljön med ett visst agerande så följer den detta även om det egentligen har en negativ inverkan på miljön (Stern, 2000). Vid agerande upplever individen emotioner som värderas som positiva eller negativa (Fox, 2008), känner individen en positiv känsla vid ett visst miljövänligt agerande så är det troligt att individen beter sig på samma sätt vid en liknande situation. Detta kan även knytas an till TPB då upplevda och värderade resultat av handlingen kan leda till en motivation för att fortsätta med beteendet (Bennett, et al., 2003).

Slutsatser.

Normer, föreställningar och värderingar har vissa samband med miljövänligt agerande. I vår studie har normer haft flest och högst samband med agerande. Därefter kommer individens värderingar kring miljön. Föreställningarna har haft färre korrelationer men är ändå starka. I Figur 2 illustreras detta genom att cirkeln för normer är störst, värderingarnas cirkel

är mellanstor och föreställningarnas är minst. Det är däremot svårt att skilja på variablerna då de överlappar i varandra. På samma sätt är det svårt att se skarpa skillnader mellan variablerna då emotioner spelar en stor roll för alla tre.

Figur 2. Sambandet mellan värderingar, föreställningar och normer till agerande

Metoddiskussion

Insamlingen av data via webenkät gjorde att vi kunde nå stort urval deltagare och det har underlättat databearbetningen. Däremot har vi upplevt brister med enkäten vid databearbetningen, som olika frågeformuleringar. Då bortfallet var relativt stort, kan vi konstatera att vi kunde ha varit mer förberedda genom att i god tid söka upp organisationer som ville delta. Vi utformade enkäten först och antog att vi skulle få tag på tillräckligt med deltagare. Intresset för att svara på enkäten fanns, dessvärre ville inte vissa organisationer ge ut listor på mailadresser vilket minskade svarsfrekvensen. Reliabiliteten handlar om hur undersökningen mäts och om en upprepning av undersökningen skulle ge samma resultat (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2007). Studiens reliabilitet kan anses stark då svarsfrekvensen var relativt hög. Vi tror att en upprepad studie hade fått liknande svar.

Med validitet menas kort "i vilken utsträckning vi verkligen undersöker det vi avser att undersöka" (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2007, s.108). Validiteten anses vara hög då vi med syftet i fokus har formulerat frågorna i undersökningen gällande individens värderingar, föreställningar och normer angående miljön samt frågor om hur individen agerar i miljömässiga situationer. Teorier och artiklar som har använts i studien ses som relevant för ämnet. I resultatet kunde vi konstatera att deltagarna var medvetna om vad ekologiskt betyder. Det ökar studiens tillförlitlighet då vi kan vara säkra på att deltagarna svarat enligt samma förutsättningar.

Vidare forskning

Studien visar att emotioner som oro och rädsla kan leda till både positivt och negativt miljömässigt agerande. Förslag på vidare forskning är att undersöka vilken typ av människor som reagerar positivt respektive negativt på dessa emotioner, för att ta hänsyn till detta vid skapande av strategier för hållbar utveckling. Det är även möjligt att göra en kvalitativ datainsamling för att få en djupare förståelse för de höga korrelationer som har hittats i denna studie.

Referenser

- Agenda 21. (2002). [Elektronisk]. Hämtad 2011-03-14 från http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/res_agenda21_01.shtml
- Bjereld, U., Demker, M., & Hinnfors, J. (2007). *Varför Vetenskap?* Lund: Studentlitteratur.
- Bardi, A., Calogero, R. M., & Mullen, B. (2008). A new archival approach to the study of values and value-behavior relations: validation of the value lexicon. *Journal of Applied Psychology*. 93(3). 483-497 [Elektronisk version].
- Blekinge Tekniska Högskola. (2010). Hållbar Utveckling. [Elektronisk]. Hämtad 2011-03-14 från <http://www.bth.se/for/miljo.nsf/sidor/hallbar-utveckling>
- Borg, E., & Westerlund, J. (2007). *Statistik för beteendevetare*. Stockholm: Liber.
- Cohen, L., Manion L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. New York:Routledge.
- Codex. (2011). Informerat samtycke. [Elektronisk]. Hämtad 2011-03-14 från <http://www.codex.vr.se/manniska2.shtml>
- Dunlap, R. E., Van Liere, K. D., Mertig, A. G., & Emmet Jones, R. (2000). Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP-scale. [Elektronisk version] *Journal of social issues*. 56(3), 425-442.
- Fox, E. (2008). *Emotion Science*. New York: Palgrave Macmillan.
- Frijda, N. H., Manstead, A. S. R., & Bem, S. (2002). *Emotioner och övertygelser – Hur känslor påverkar våra tankar*. Lund: Studentlitteratur.
- Hwang, P., Lundberg, I., Rönnberg, J., & Smedler, A. (2007). *Vår tids psykologi*. Stockholm:Natur och kultur.
- Konsumentverket. (2010). Hållbar konsumtion. [Elektronisk]. Hämtad 2011-02-22 från <http://www.konsumentverket.se/hallbar-konsumtion>
- Lowe, R., Bennett, P., Walker, I., Milne, S., & Bozionelos. (2003). A Connectionist Implementation of the Theory of Planned Behavior: Association of Beliefs With Exercise Intention. *Health Psychology*. 22(5), 464-470. [Elektronisk version]
- Nationalencyklopedin. (2011). Ekologi. [Elektronisk]. Hämtad 2011-03-17 från <http://www.ne.se/ekologi>
- Passer, M. W., & Smith, R. E. (2010). *Psychology – The Science of mind and behavior*. (5:e uppl). New York: McGraw-Hill Companies.
- Pellmer, K., & Wramner, B. (2005). *Grundläggande Folkhälsovetenskap*. Stockholm: Liber.

- Regeringskansliet. (2006). Svensk strategi för hållbar utveckling. [Elektronisk]. Hämtad 2011-03-14 från <http://www.regeringen.se/sb/d/3142>
- Regeringskansliet. (1997). Ekologisk Hållbarhet – Regeringens skrivelse [Elektronisk version]. Hämtad 2011-03-17 från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/29/75/48573858.pdf>
- Regeringskansliet. (2005). Strategiska utmaningar – en vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling. Regeringens skrivelse 06:126. [Elektronisk version]. Hämtad 2011-03-14 från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/06/92/5ff0d494.pdf>
- Robért, K-H. (2002). *The natural step story*. Gabriola Island: New Society Publishers.
- Searles, K. (2010). Feeling good and doing good for the environment: The use of emotional appeals in pro-environmental public service announcements. *Applied environmental education and communication*. 9, 173-184.
- Stenmark, M. (2000). *Miljöetik och miljövard*. Lund: Studentlitteratur.
- Stern, P, C., Dietz, T., Abel, T., Guagnano, G, A., & Kalof, L. (1999). A value-belief-norm theory of support for social movements: The case of environmentalism. [Elektronisk version] *Human ecological review*. 6(2), 81-97.
- Stern, P, C. (2000). Toward a coherent theory of environmentally significant behaviour. [Elektronisk version] *Journal of social issues*, 56(3), 407-424.

Bilaga 1

Enkät

Kön: Man Kvinna

Ålder: ____

Bor du i: Storstad 200 000+ inv Småstad 200 000- inv På landet

Bor du i: Norrland Svealand Götaland

Är du ansvarig eller delvis ansvarig för det hushåll du bor i: Ja Nej

Hur många personer bor i ditt hushåll: 1 2 3 4+

Vad innebär ekologiskt för dig:

Föreställningar

Ekologi, miljö, hållbar utveckling

F1 = 1. Tror du att vår snabba utveckling påverkar naturens balans

Ja nej

F2 = Om ja: I vilken utsträckning tror du att balansen i naturen är tillräckligt stark för att återhämta sig från den snabba utvecklingen?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

F3 = 2. I vilken utsträckning anser du att jordklotet har begränsade resurser?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

F4 = 3. I vilken utsträckning anser du att miljöförstöringen på vår jord är en konsekvens av människans handlande?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

F5 = 4. I vilken utsträckning anser du miljöförstöringen kommer att bli ett problem för dig, din familj och kommande generationer?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

Värderingar

V1 = 5. I vilken utsträckning känner du en skyldighet att skydda och bevara miljön?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

V2 = 6. I vilken utsträckning känner du en rädsla för att världens resurser kommer ta slut?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

V3 = 7. I vilken utsträckning känner du en rädsla för jordklotets framtid?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

V4 = 8. I vilken utsträckning känner du för att bidra till miljön/naturen när du konsumerar?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

V5 = 9. I vilken utsträckning känner du att du vill bidra till djurens levnadsförhållanden när du konsumerar animaliskt? Animaliskt är livsmedel från djurriket, ex: mjölk, kött, ägg, smör, fisk osv

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

V6 = 10. I vilken utsträckning känner du att jorden kommer drabbas av miljökatastrofer på grund av att vår utveckling går för snabbt?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

Normer

N1 = 11. I vilken utsträckning får du dåligt samvete om du källsorterar något fel?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

N2 = 12. I vilken utsträckning konsumerar du ekologiskt/kravmärkt för att gynna andra individer? Ex: Skydda människor från besprutningsgifter på odlingsfälten.

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

N3 = 13. I vilken utsträckning konsumerar du ekologiskt/kravmärkt för att gynna djuren?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

N4 = 14. I vilken utsträckning är du villig att skära ner på din levnadsstandard för att gynna miljön?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

N5 = 15. I vilken utsträckning påverkas du av människor i din omgivning i de val du gör som konsument?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

N6 = 16. I vilken utsträckning påverkas du av samhällets rekommendationer i dina val du gör som konsument?

Ingen utsträckning

Liten utsträckning

Måttlig utsträckning

Hög utsträckning

Väldigt hög utsträckning

Agerande

A1 = 17. När du handlar varor i mataffären och står i valet av två likvärdiga produkter, hur ofta köper du då det som är billigast?

Aldrig

Sällan

Ibland

Ofta

Alltid

A2 = 18. När du handlar varor i mataffären, hur ofta försöker du då ta reda på vart ifrån varorna kommer och hur de är tillverkade?

Aldrig

Sällan

Ibland

Ofta

Alltid

A3 = 19. När du handlar varor i mataffären, hur ofta köper du då ekologiska varor?

Aldrig

Sällan

Ibland

Ofta

Alltid

A4 = 20. När du handlar varor i mataffären, hur ofta köper du då närodlade varor?

Aldrig

Sällan

Ibland

Ofta

Alltid

A5 = 21. När du handlar kläder, hur ofta försöker du då ta reda på vart ifrån kläderna kommer och hur de är tillverkade?

Aldrig Sällan Ibland Ofta Alltid

A6 = 22. Hur ofta sorterar du dina hushållsavfall efter förpackningens anvisningar?

Aldrig Sällan Ibland Ofta Alltid

A7 = 23. Hur ofta komposterar du de hushållsavfall som ska komposteras?

Aldrig Sällan Ibland Ofta Alltid

A8 = 24. Hur ofta utför du medvetna dagliga handlingar som har en positiv inverka på miljön?

Aldrig Sällan Ibland Ofta Alltid

A9 = 25. Hur ofta påverkas du av förpackningens återvinningsbarhet när du handlar en matvara?

Aldrig Sällan Ibland Ofta Alltid

A10 = 26. Hur ofta köper du medvetet miljövänliga rengöringsmedel till ditt hushåll?

Aldrig Sällan Ibland Ofta Alltid

A11 = 27. Har du ändrat några vanor gällande konsumtion efter att du fått ny kunskap om varans? Ex: ursprung, produktion eller återvinningsbarhet.

Ja Nej

A12 = 28. Om en icke ekologisk matvara du ofta köper skulle höjas i pris och samtidigt bli ekologisk, skulle du fortsätta köpa samma vara?

Ja Nej

Motivera:

Bilaga 2

Tack för att du vill delta i denna enkätundersökning.

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst avbryta.

Dina enkätsvar och din identitet kommer att behandlas konfidentiellt.

Sammanställningen av enkäten kommer att användas till
vår kandidatuppsats i psykologi, som handlar om ekologisk hållbarhet.

För att sammanställningen av enkätsvaren ska ha god kvalitet,
ber vi dig svara ärligt på frågorna samt utgå från dina erfarenheter.

Hälsningar,

Emma Olsson och Helena Rosenqvist

Blekinge Tekniska Högskola